

V Sektorski razvojni planovi

V.1. Plan lokalnog ekonomskog razvoja

V.1.1. Fokusiranje

SWOT analiza- ekonomski razvoj

Sektorski plan lokalnog ekonomskog razvoja opštine Lopare je izrađena na temelju socio-ekonomske analize, definisane vizije razvoja i strateških ciljeva kao i analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji u sektoru ekonomije. Unutar utvrđene vizije i strateških ciljeva evidentno je da se ekonomski razvoj bazira na poljoprivredi odnosno specifično voćarstvu i stočarstvu kao i poslovnim inicijativama mikro, malih i srednjih preduzeća u drvnom i metalnom sektoru.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Brzo rješavanje zahtjeva za registraciju obrta i spremnost opštine da pruži podršku u osnivanju MSP • Trend osnivanja zadruga i udruženja poljoprivrednih proizvođača • Razvijena infrastruktura i povoljni uslovi za razvoj poljoprivrede (voćarstvo i stočarstvo) • Raspoloživost obradivih površina (broj obradive površine po glavnom stanovniku kreće oko 1 ha) • Blizina većih centara i glavnih saobraćajnih komunikacija (autoput, luka Brčko, regionalni i magistralni putevi) • Postojanje tradicije i kadra u sektoru drvne i metalne prerađivačke industrije i građevinarstva • Prirodni resursi (šume, rude, termalne vode) • Prepoznatljivost tradicije u voćarstvu (šljiva, jagoda, kruška, kajsija...) • Izvozno orijentisan proizvodnja visokog kvaliteta proizvoda • Značajan broj poljoprivrednika je organizovan u zadruge i udruženja •	<ul style="list-style-type: none"> • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi i nepostojanje prostornog plana • Neiskorištenost postojeće poslovne infrastrukture i zastarijele tehnologije • Visoka stopa nezaposlenosti, naročito među mladom populacijom • Niska stopa zaposlenosti u sektoru proizvodnje • Nepostojanje sistema budžetske podrške privrednom i poljoprivrednom razvoju • Usitnjenost posjeda • Neorganizovanost zajedničkih nastupa proizvođača i preradaivača na tržištu • Nepostojanje kapaciteta skladištenja i preradopoljoprivrednih proizvoda
MOGUĆNOSTI/PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Povezivanje s drugim regijama (prekogranična saradnja) • Projekti podrške lokalnom ekonomskom razvoju	<ul style="list-style-type: none"> • Politička nestabilnost u BiH • Česte izmjene zakona koje ne pogoduju razvoju lokalnog ekonomskog razvoja

<p>oju (EUfondovi) i ostali fondovi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podrška dijaspore (značajan broj stanovnika živi u inostranstvu) • Izlazak Hrvatske iz CEFTA i njen ulazak u EU (premije štatanje proizvodnih kapaciteta iz HRu BiH) • Projekat proširenja TEU glijevik u cilju zapošljavanja stanovništva • Uticaj blizine velikih centara Bijele Ljina, Tuzla, Brčko 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje adekvatne stimulacije za investitore u sektoru mljekarstva (složena procedura) • Negativne posljedice ulaska Hrvatske u EU u sektor mljekarstva • Smanjenje priliv direktnih stranih ulaganja
---	--

Odabir sektorskih fokusa vrši se analizom najizrazitijih snaga, slabosti, prilika i prijetnji i njihovim kombinovanjem sa strateškim ciljevima koji su vezani za oblast lokalnog ekonomskog razvoja. Razvojni tim opštine Lopare identifikovao je sljedeće fokuse ekonomskog razvoja:

- Razvoj voćarstva, prije svega šljive kroz jačanje konkurentnosti domaćeg proizvoda. Ovaj razvoj bi se mogao ubrzati kroz sistemsku budžetsku podršku, podršku podizanju novih zasada, postavljanje protivgradnih sistema i sistema za navodnjavanje kao i izgradnju skladišnih kapaciteta (hladnjača) i pomoć oko plasmana proizvoda na tržište.
- Razvoj stočarstva uključujući mljekarstvo kroz pomoć u organizovanom i adekvatnom otkupu mlijeka i povezivanje proizvođača mlijeka, otkupljivača i prerađivača radi osiguranja i obezbjeđenja isplate.
- Povećanje broja malih i srednjih preduzeća koja aktivno posluju se nastoji omogućiti kroz iskorištavanje postojećih i podizanje novih preduzetničkih kapaciteta.
- Organizovanje poljoprivrednih proizvođača i jačanje njihove tržišne pozicije kroz udruživanje u zadruge i udruženja poljoprivrednih proizvođača. Podrška navedenim strukturama se može ogledati kroz zajednički nastup na tržištu i kroz podršku jačanju kapaciteta za skladištenje poljoprivrednih proizvoda.
- Sistemski pristup lokalnom ekonomskom razvoju kroz formiranje i angažman lokalnog akcionog tima na pružanju efikasnih i adekvatnih usluga registracije preduzeća, pružanja relevantnih informacija, obezbjeđenje dozvola, poslovnih i proizvodnih prostora te uspostavljanje kontinuirane i sistemske budžetske podrške poljoprivrednim proizvođačima i malim i srednjim preduzećima.

V.1.2. Razvojni ciljevi ekonomskog razvoja

Uzimajući u obzir strateške ciljeve zajedno sa fokusima ekonomskog razvoja opštine Lopare, razvojni tim je identifikovao ciljeve ekonomskog razvoja kako je naznačeno u narednoj tabeli.

Ciljevi ekonomskog razvoja	Veza sa strateškim ciljevima	Veza sa razvojnim ciljevima u drugim sektorima
<p>Sektorski cilj 1: Do kraja 2017. godine opštinska uprava će stvoriti preduslove te finansijski i organizaciono podržati nabavku minimalno 100.000 sadnica perspektivnih voćnih vrsta za registrovana poljoprivredna gazdinstva, što će rezultirati povećanjem poljoprivredne proizvodnje od 2000 do 2500 tona.</p>	<p>Strateški cilj 1¹</p>	<p>DRUŠTVENI RAZVOJ: Cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške. Cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja. Cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života</p> <p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE: Cilj 2:Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50% Cilj 3:Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada. Sprovođenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare. Cilj 4:Sprovođenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>
<p>Sektorski cilj 2: Do kraja 2018. godine opštinska uprava će finansijski i organizaciono podržati proširenje stočnog fonda, što će rezultirati povećanjem proizvodnje mlijeka i mesa te proširenjem i otvaranjem novih mini farmi do kraja 2018. godine.</p>	<p>Strateški cilj 1</p>	<p>DRUŠTVENI RAZVOJ: Cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške. Cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja. Cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života</p>

¹Strateški cilj 1: Poboljšan ekonomski razvoj na osnovu: 1.) razvijene poljoprivredne proizvodnje u oblastima voćarstvo i stočarstvo, 2.) jačanja konkurentnosti domaćeg proizvoda i 3.) korištenja postojećih i podizanja novih kapaciteta u sektoru malih i srednjih preduzeća.

		<p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE:</p> <p>Cilj 2:Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%</p> <p>Cilj 3:Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada.</p> <p>Sprovođenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.</p> <p>Cilj 4:Sprovođenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>
<p>Sektorski cilj 3: Do kraja 2018. opštinska uprava će ojačati institucionalne, kadrovske, materijalne, tehničko-tehnološke kapacitete aktera u poljoprivrednoj proizvodnji (poljoprivredni proizvođači, zadruge, udruženja poljoprivrednika) radi boljeg predstavljanja poljoprivrednika, funkcionisanja i kvalitetnijeg nastupa na tržištu što će rezultirati povećanim obimom prodaje i poboljšanom konkurentnošću domaćeg proizvoda.</p>	<p>Strateški cilj 1</p>	<p>DRUŠTVENI RAZVOJ:</p> <p>Cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške.</p> <p>Cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja.</p> <p>Cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života</p> <p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE:</p> <p>Cilj 2:Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%</p> <p>Cilj 3:Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada.</p> <p>Sprovođenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.</p> <p>Cilj 4:Sprovođenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>
<p>Sektorski cilj 4: Do kraja 2014. godine, opštinska uprava će uspostaviti kancelariju za lokalni razvoj koja će raditi na sistemskoj podršci preduzećima</p>	<p>Strateški cilj 1</p>	<p>VEZA SA SVIM CILJEVIMA DRUGA DVA SEKTORA</p>

što će rezultirati otvaranjem najmanje 10 malih i srednjih preduzeća do kraja 2018. godine.		
<p>Sektorski cilj 5: Do kraja 2018. godine, opštinska uprava će pružiti administrativnu, organizacijsku i finansijsku podršku u svrhu sistemske podrške postojećim i novim MSP-a.</p>	<p>Strateški cilj 1</p>	<p>DRUŠTVENI RAZVOJ: Cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške. Cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja. Cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života</p> <p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE: Cilj 2:Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50% Cilj 3:Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada. Sprovedenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare. Cilj 4:Sprovedenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>

Ciljevi ekonomskog razvoja su duboko prožeti sa strateškim ciljevima a posebna veza se može uspostaviti i sa ciljevima druga dva sektora, društvenog razvoja i zaštite životne sredine. Ukoliko nije moguće uvidjeti vezu na osnovu formulacije ciljeva, ona svakako postoji na nivou aktivnosti i projekta koji doprinose navedenim ciljevima.

Integracija sa strateškim dokumentima viših nivoa

Sektorski ciljevi ekonomskog razvoja imaju svoje jako uporište u dokumentima viših strategija, planova i zakona. Naime, ciljevi ekonomskog razvoja u skladu su sa sljedećim ciljevima strategija viših nivoa vlasti:

- Prvi cilj ekonomskog razvoja koji se odnosi na povećanje obima proizvodnje u sektoru voćarstva, ima direktnu vezu sa Strateškim planom ruralnog razvoja RS 2009.–2015. godinai dijelu strateškog cilja 1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva-Investicije u biljnoj proizvodnji, te vezu sa Strategijom razvoja poljoprivrede RS do 2015. godine i njenim strateškim ciljem 1. Povećanje obima

proizvodnje, ciljem 2. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti, i ciljem 3. Jačanje proizvodnosti i ekonomske zaštite tržišno orjentisanih proizvođača.

- Drugi cilj ekonomskog razvoja koji se odnosi na povećanje obima proizvodnje u sektoru stočarstva, ima direktnu vezu sa Strateškim planom ruralnog razvoja RS 2009.–2015. godina u dijelu strateškog cilja 1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva-investicije u stočarstvu, te vezu sa Strategijom razvoja poljoprivrede RS do 2015. godine i njenim strateškim ciljem 1. Povećanje obima proizvodnje, ciljem 2. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti, i ciljem 3. Jačanje proizvodnosti i ekonomske zaštite tržišno orjentisanih proizvođača.

- Treći cilj ekonomskog razvoja, koji se odnosi na podršku jačanju kapaciteta aktera u poljoprivrednoj proizvodnji i organizovanju poljoprivrednih proizvođača, ima direktnu vezu sa Strateškim planom ruralnog razvoja RS 2009–2015. godina i strateškim ciljem 1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva-podrška organizacijama poljoprivrednih proizvođača, te vezu sa Strategijom razvoja poljoprivrede RS do 2015. godine i strateškim ciljem 1. Povećanje obima proizvodnje, ciljem 2. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti, ciljem 3. Jačanje proizvodnosti i ekonomske zaštite tržišno orjentisanih proizvođača i ciljem 6. osposobljavanje poljoprivrede za uključivanje u integracione procese.

- Četvrti cilj ekonomskog razvoja, koji se odnosi na uspostavljanje kancelarije i tima za lokalni razvoj, ima direktnu vezu sa Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u RS 2011-2013. i njenim strateškim ciljem 1. Kompletiranje funkcionalna institucionalna razvojna infrastruktura za podršku MSP na svim nivoima. Pored toga veza se postiže i sa Sektorskom strategijom razvoja industrije RS 2009-2013. i strateškim ciljem 2. Poboljšanje poslovnog okruženja i podsticaj ulaganja te strateškim ciljem 5. Povećanje zaposlenosti te vezu sa Strateškim planom ruralnog razvoja RS 2009–2015. i strateškim ciljem 1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva-Osnivanje i razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća u naselju.

- Peti cilj ekonomskog razvoja, koji se odnosi na sistemsku podršku preduzećima i preduzetnicima, ima direktnu vezu sa Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u RS 2011-2013. i strateškim ciljem 4. Značajna ulaganja u podsticajnog poslovnog okruženja. Pored toga postoji veza i sa Sektorskom strategijom razvoja industrije RS 2009-2013. i strateškim ciljem 1. Završetak privatizacije i restrukturiranje preduzeća i strateškim ciljem 5. Povećanje zaposlenosti.

V.1.3. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana ekonomskog razvoja opštine Lopare definisano je 17 projekata i mjera s tim da je dio projekata grupisan u 6 programa i to:

- Program 1: Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mlijeka
- Program 2: Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mesa
- Program 3: Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja svinjskog mesa
- Program 4: Program poboljšanja materijalnih resursa i kapaciteta poljoprivrednih proizvođača
- Program 5: Program formiranja i stavljanja u funkciju kancelarije za lokalni razvoj
- Program 6: Program mjera podrške revitalizaciji privatizovanih preduzeća i otvaranju novih MSP dok ostali projekti nisu raspoređeni po programima nego samostalno doprinose ispunjenju sektorskih ciljeva.

PROGRAM	PROJEKAT/MJERA
Nije primjenjivo	1.1 Podizanje novih zasada u sektoru voćarstva

Nije primjenjivo	1.2 Stavljanje u funkciju zapuštenog zemljišta s ciljem razvoja voćarstva
Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mlijeka	1.3 Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mlijeka
Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mesa	1.4 Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mesa– toвна junad
Nije primjenjivo	1.5 Razvoj proizvodnje u sektoru ovčarstva (FIMOOV)
Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja svinjskog mesa	1.6 Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja svinjskog mesa
Nije primjenjivo	1.7 Uvođenje standarda u poljoprivrednoj proizvodnji
Nije primjenjivo	1.8 Uvođenje sistema za navodnjavanje u poljoprivrednoj proizvodnji
Program poboljšanja materijalnih resursa i kapaciteta poljoprivrednih proizvođača	1.9 Program poboljšanja materijalnih resursa i kapaciteta poljoprivrednih proizvođača(sušare i hladnjače za voće)
Nije primjenjivo	1.10 Zaštita oznake geografskog porijekla šljive
Nije primjenjivo	1.11 Uspostavljanje mini porodičnih prerađivačkih kapaciteta za voće i povrće (mini radionice)
Nije primjenjivo	1.12 Uspostavljanje mini porodičnih pogona za sušenje mesa
Nije primjenjivo	1.13 Mjere podrške udruženjima poljoprivrednih proizvođača i zadrugama
Program formiranja i stavljanja u funkciju kancelarije za lokalni razvoj	1.14 Formiranje kancelarije za lokalni razvoj 1.14-1 Projekt obuke i prekvalifikacije radne snage 1.14.-2 Promocija Lopara kao investicione lokacije
Program mjera podrške revitalizaciji privatizovanih preduzeća i otvaranju novih MSP-a	1.15 Program mjera podrške revitalizaciji privatizovanih preduzeća i otvaranju novih MSP-a

V.1.4. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima

Svakom cilju ekonomskog razvoja doprinosi jedan ili više programa/projekata ili mjera. Svaki projekat ima svoje indikatore realizacije koji objedinjeni formulišu indikatore ispunjenja ciljeva lokalnog

ekonomskog razvoja. U nastavku su predstavljeni indikatori sa ishodima za svaki od ciljeva lokalnog ekonomskog razvoja.

Sektorski cilj	Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima
<p>Sektorski cilj 1: Do kraja 2017. godine opštinska uprava će stvoriti preduslove te finansijski i organizaciono podržati nabavku minimalno 100.000 sadnica perspektivnih voćnih vrsta za registrovana poljoprivredna gazdinstva, što će rezultirati povećanjem poljoprivredne proizvodnje od 2000 do 2500 tona.</p>	<p>⇒ Na 50 ha novokultivisanog i ostalog zemljišta zasađeno 100.000 sadnica</p>
<p>Sektorski cilj 2: Do kraja 2018. godine opštinska uprava će finansijski i organizaciono podržati proširenje stočnog fonda, što će rezultirati povećanjem proizvodnje mlijeka i mesa te proširenjem i otvaranjem novih mini farmi do kraja 2018. godine.</p>	<p>⇒ proširen stočni fond za 300 grla ⇒ otvoreno najmanje 10 novih farmi</p>
<p>Sektorski cilj 3: Do kraja 2018. opštinska uprava će ojačati institucionalne, kadrovske, materijalne, tehničko-tehnološke kapacitete aktera u poljoprivrednoj proizvodnji (poljoprivredni proizvođači, zadruge, udruženja poljoprivrednika) radi boljeg predstavljanja poljoprivrednika, funkcionisanja i kvalitetnijeg nastupa na tržištu što će rezultirati povećanim obimom prodaje i poboljšanom konkurentnošću domaćeg proizvoda.</p>	<p>⇒ formirano 10 novih proizvodno-prerađivačkih kapaciteta u sektoru poljoprivrede ⇒ povećan broj certifikovanih poljoprivrednih proizvođača za najmanje 10</p>
<p>Sektorski cilj 4: Do kraja 2014. godine, opštinska uprava će uspostaviti kancelariju za lokalni razvoj koja će raditi na sistemskoj podršci preduzećima što će rezultirati otvaranjem najmanje 10 malih i srednjih preduzeća do kraja 2018. godine.</p>	<p>⇒ funkcionalna kancelarija za lokalni razvoj ⇒ osnovano najmanje 10 novih preduzeća</p>
<p>Sektorski cilj 5: Do kraja 2018. godine, opštinska uprava će pružiti administrativnu, organizacijsku i finansijsku podršku u svrhu sistemske podrške podrške postojećim i novim MSP-a.</p>	<p>⇒ otvoreno najmanje 10 novih preduzeća ⇒ pokrenuto najmanje 20 novih preduzetničkih aktivnosti</p>

V.2. Plan lokalnog društvenog razvoja

V.2.1. Fokusiranje

SWOT analiza – društveni razvoj

Koristeći se metodom sektorskog fokusiranja, Opština Lopare je odredila težišta društvenog razvoja u narednom periodu, koja su sažeta u sljedećem:

SWOT analiza je ukazala, između ostalog, da opština raspolaže sa zadovoljavajućim prostornim kapacitetima centralne zdravstvene ustanove Doma zdravlja, ali da je stanje u ruralnom dijelu nezadovoljavajuće. Zdravstvene usluge nisu na zadovoljavajućem nivou i potrebno je raditi na opremanju i jačanju zdravstvenih usluga na području Opštine Lopare. Naročito se ističe problem ne postojanja podrulne ambulante i centra za mentalno zdravlje. Opština Lopare raspolaže sa značajnom infrastrukturom u oblasti kulture u gradskom području gdje se naročito ističe savremeno opremljen Centar za kulturu i informisanje, dok je ta infrastruktura u ruralnim područjima ne razvijena. Na području opštine Lopare održavaju se brojne kulturno tradicionalne manifestacije od kojih je naznačajnija „Dani Dijaspore“. S druge strane se kao slabost ističe nedovoljan aktivizam organizacija civilnog društva.

U socijalnom sektoru, kao slabost je istaknut nedostatak podrške lokalne zajednice u povećanju nataliteta kao i nedovoljna prostorna, kadrovska i tehnička osposobljenost Centra za socijalni rad, dok su s druge strane socijalna davanja na zadovoljavajućem nivou. Veoma je važno istaći da je lokalna samuprava uspjela riješiti stambeno zbrinjavanje Romske populacije i da na području Opštine Lopare egzistira centar za palijativnu njegu.

Kada je riječ o sportu, Opština Lopare izdvaja određena sredstva za afirmaciju sportskih aktivnosti, na šta ukazuju i brojni uspjesi sportskih klubova sa područja Opštine Lopare. Ipak za dalji razvoj i afirmaciju sportsko rekreativnih aktivnosti potrebno je raditi na daljoj izgradnji i sanaciji sportske infrastrukture, naročito sportske sale srednjoškolskog centra i malih školskih terena u područnim školama.

Značajno je istaći da lokalna samuprava ima zadovoljavajuće usluge opštinske administrativne službe i da je prisutna lokalna politička stabilnost, što pozitivno utiče na stvaranje pozitivne klime za efikasan lokalni razvoj.

Kada je riječ o obrazovanju, Lopare se ne mogu pohvaliti da imaju organizovan prevoz đaka, dok veliki problem predstavlja i neorganizovan javni prevoz. Potrebno je još naglasiti da postoji generalni trend smanjenja broja učenika u srednjim i osnovnim školama i da postoji neusklađenost obrazovnog plana i programa sa potrebama lokalne privrede, što dodatno uvećava broj mladih koji su bez posla. Takođe se ističe problem opšteg lošeg stanja objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Kada su u pitanju mladi i njihova nezainteresovanost za bavljenje deficitarnim zanimanjima stavlja ovu populaciju u izrazito nezavidan položaj, povećava broj nezaposlenih a time i broj mladih ljudi koji odlaze iz Lopara.

Koristeći se izvorima informacija iz socio-ekonomske analize, dijelova hijerarhijski viših sektorskih strategija i planova, integralne SWOT analize i strateških fokusa, razvojni tim Opštine Lopare se odlučio na identifikaciju sljedećih elemenata SWOT matrice:

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Zadovoljavajuće usluge opštinske administrativne službe</u> • <u>Lokalna politička stabilnost u opštini Lopare</u> • <u>Uređenost sektora za sigurnost građana</u> • <u>Održavanje tradicionalnih manifestacija</u> • <u>Postojanje infrastrukture za kulturu (Centar za kulturu i informisanje)</u> • Svi građani imaju pristup obrazovanju • Povećan broj humanitarnih akcija • Povoljan raspored stanovništva • Prepoznatljivi u sportu • Centar za palijativnu njegu • Zadovoljavajuća infrastruktura za pružanje primarne zdravstvene zaštite • Postojanje infrastrukture za parking • Veliki broj zainteresovanih građana da se bavi sportom • Postojanje značajnog broja organizacija civilnog društva • Riješeno stanbeno pitanje roma • Riješeno pitanje grobnih mjesta 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Negativan prirodni priraštaj i odliv stanovništva, naročito mladih</u> • <u>Visoka stopa nezaposlenosti mladih</u> • <u>Nerazvijen sistem javnog prevoza</u> • <u>Prijavljivanje građana u druge opštine radi pribavljanja beneficija</u> • <u>Loše stanje objekata osnovnog obrazovanja</u> • <u>Nezainteresovanost mladih za bavljenje deficitarnim zanimanjima</u> • Neadekvatne postojeće usluge vrtića i nepristupačnost usluga predškolskog odgoja djeci iz ruralnih područja • Ugroženost stanovništva klizištima • Nedovoljno razvijena sportska infrastruktura • Neaktivnost organizacija civilnog društva • Nepostojanje područnih ambulanti i centra za mentalno zdravlje • Slabo razvijena kulturna infrastruktura u ruralnim područjima opštine • Nedostatak visoko obrazovanih kadrova, naročito specijalista medicine • Neriješene kadrovske potrebe centra za socijalni rad • Nedovoljno iskorištena kulturno istorijska infrastruktura • Neadekvatno riješena zdravstvena zaštita • Nedovoljno razvijeni smještajni kapaciteti na području opštine
MOGUĆNOSTI/PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Povezivanje sa drugim regijama i podrška dijaspore</u> • <u>Projekti viših nivoa vlasti u oblasti društvenog razvoja</u> • <u>Strategija socijalnog uključivanja BiH</u> • <u>Finansiranje energetske efikasnosti objekata u obrazovanju</u> • <u>Aktivnosti saveza opština i gradova RS</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Generalna politička nestabilnost u BiH</u> • <u>Smanjenje ingerencija lokalne samouprave</u> • <u>Smanjenje priliva stranih ulaganja</u> • <u>Postojanje većeg broja klizišta</u> • <u>Zakonske prepreke za dobijanje frekvencije za lokalne medije</u> • <u>Neuređena zakonska regulativa u oblasti zdravstvene zaštite</u>

	<ul style="list-style-type: none"> • Otvaranje srednjoškolskog centra u Ugljeviku • Postojanje minskih polja •
--	---

Na bazi izrađene sektorske SWOT analize, pristupilo se fokusiranju nekoliko najbitnijih težišta društvenog razvoja za naredni period.

Za izbore fokusa, razvojni tim opštine Lopare se opredjelio na strategiju djelovanja koja koristi snage za iskorištavanje otvorenih mogućnosti (SM strategija). U skladu s tim identifikovani su sljedeći fokusi.

- Projektima viših nivoa vlasti poboljšati i ojačati usluge opštinskih administrativnih službi i na taj način zaustavili migraciju stanovništva u druge opštine i zadržali mladi kadar
- Kroz aktivnosti saveza opština i gradova RS održati stabilnosti i povećati ingerencije lokalne samuprave kako bi se povezali sa drugim opštinama u regiji i iskoristili fondova EU i drugih nivoa vlasti u oblasti društvenog razvoja i na taj način stvorili uslove za zapošljavanje i bolji životni standard mladih.
- Uz uređen sektor za sigurnost građana i zadovoljavajuće usluge opštinskih administrativnih službi, a putem strategije za socijalno uključivanje uticati na odliv stanovništva i ekonomsku inkluziju ranjivih grupa, naročito mladih i žena.
- Organizovanjem tradicionalnih manifestacija i korištenjem kapaciteta centra za kulturu i informisanje, poboljšati usluge iz oblasti kulture . U cilju poboljšanja usluga iz kulture iskoristiti i zainteresovanost dijaspore da finansira ovakve manifestacije.
- Iskoristiti dostupne fondove za energetska efikasnost kako bi poboljšali stanje objekata osnovnog obrazovanja i omogućili mladima bolje uslove za školovanje i život.

V.1.2. Razvojni ciljevi društvenog sektora

Uzimajući u obzir strateške ciljeve zajedno sa fokusima društvenog razvoja Opštine Lopare, razvojni tim je identificirao sljedeće ciljeve društvenog razvoja:

Ciljevi društvenog razvoja opštine Lopare	Veza sa strateškim ciljevima	Veza sa razvojnim ciljevima u drugim sektorima
Cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške.	Strateški cilj 3	<p>EKONOMSKI RAZVOJ:</p> <p>Cilj 1: Do kraja 2017. godine opštinska uprava će stvoriti preduslove te finansijski i organizaciono podržati nabavku minimalno 100.000 sadnica perspektivnih voćnih vrsta za registrovana poljoprivredna gazdinstva, što će rezultirati povećanjem poljoprivredne proizvodnje od 2000 do 2500 tona.</p> <p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE</p> <p>Cilj 2: Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno</p>

		<p>20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%</p> <p>Cilj 3: Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada.</p> <p>Sprovođenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.</p> <p>Cilj 4: Sprovođenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>
Cilj 2: Poboljšati kvalitet kulturnih sadržaja do 2018. godine povećanjem broja kulturnih događaja za 20%.	Strateški cilj 3	<p>EKONOMSKI RAZVOJ:</p> <p>Cilj 4: Do kraja 2014. godine, opštinska uprava će uspostaviti kancelariju za lokalni razvoj koja će raditi na sistemskoj podršci preduzećima što će rezultirati otvaranjem najmanje 10 malih i srednjih preduzeća do kraja 2018. godine.</p> <p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE</p> <p>Cilj 2: Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%</p> <p>Cilj 3: Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada.</p> <p>Sprovođenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.</p>
Cilj 3: Unaprijediti kvalitet sportskih sadržaja za 30% i rekonstruisati i izgraditi infrastrukturu za sport do 2018.	Strateški cilj 3	<p>EKONOMSKI RAZVOJ:</p> <p>Cilj 4: Do kraja 2014. godine, opštinska uprava će uspostaviti kancelariju za lokalni razvoj koja će raditi na sistemskoj podršci preduzećima što će rezultirati otvaranjem najmanje 10 malih i srednjih preduzeća do kraja 2018. godine.</p> <p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE</p> <p>Cilj 4: Sprovođenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>
Cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih	Strateški cilj 3. Strateški cilj 2.	<p>EKONOMSKI RAZVOJ:</p> <p>Cilj 4: Do kraja 2014. godine, opštinska uprava će uspostaviti kancelariju za lokalni razvoj koja će raditi na sistemskoj podršci preduzećima što će rezultirati</p>

školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja.		otvaranjem najmanje 10 malih i srednjih preduzeća do kraja 2018. godine. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE Cilj 4: Sprovedenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.
Cilj 5: Do 2018. godine povećati sugurnost građana za 30% kroz unapređenje infrastrukture, smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i sistema prevencije i sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja.	Strateški cilj 3	EKONOMSKI RAZVOJ: Cilj 3: Do kraja 2018. opštinska uprava će ojačati institucionalne, kadrovske, materijalne, tehničko-tehnološke kapacitete aktera u poljoprivrednoj proizvodnji (poljoprivredni proizvođači, zadruge, udruženja poljoprivrednika) radi boljeg predstavljanja poljoprivrednika, funkcionisanja i kvalitetnijeg nastupa na tržištu što će rezultirati povećanim obimom prodaje i poboljšanom konkurentnošću domaćeg proizvoda. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE DOPRINOSI SVIM CILJEVIMA ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE
Cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života	Strateški cilj 3	EKONOMSKI RAZVOJ DOPRINOSI I VEZE SA SVIM CILJEVIMA EKONOMSKOG RAZVOJA ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE DOPRINOSI I VEZE SA SVIM CILJEVIMA ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Ciljevi društvenog razvoja usko koreliraju sa strateškim ciljevima, kao i ciljevima druga dva sektora, što se može vidjeti iz prethodno navedene tabele. Značajno je naglasiti da mnogi projekti, iako su direktno povezani sa pojedinim ciljevima, u značajnoj mjeri doprinose ostvarivanju drugih ciljeva unutar društvenog sektora, ali i ciljeva druga dva sektora. To ukazuje na činjenicu da se prilikom planiranja posebna pažnja posvećivala integraciji sva tri sektora na nivou lokalnog razvoja Opštine Lopare.

Integracija sa strateškim dokumentima viših nivoa

Prilikom izrade sektorskih ciljeva društvenog razvoja, posebno se vodilo računa da su povezani sa planovima, zakonima i strategijama viših nivoa vlasti. U skladu s tim, ciljevi društvenog razvoja Opštine Lopare su usklađeni sa sa sljedećim ciljevima dokumenata viših nivoa vlasti:

Cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške.

Ovaj cilj je u skladu sa svim ciljevima koji proizilaze iz Zakona o socijalnoj zaštiti RS i doprinosi generalnom poboljšanju socijalne zaštite na području Opštine Lopare . Takođe je u direktnoj vezi sa sa

sa Strategijom unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u RS i njegovim ciljem 3.7 koji ukazuje na značaj jačanja kapaciteta ustanova socijalne zaštite koje pružaju usluge licima sa invaliditetom. Osim pomenute strategije, ovaj sektorski cilj se dovodi u direktnu vezu i sa:

- Strategijom za borbu protiv nasilja u porodici u RS 2010-2013
  - Specifični cilj 3: Uspostavljen efikasan sistem zaštite i prevencije nasilja u porodici,
- Strategijom razvoja primarne zdravstvene zaštite RS
  - Strateški cilj 5: Uspostavljanje efikasnog sistema pružanja usluga
  - Strateški cilj 12: Jačanje uloge lokalne zajednice u obezbjeđenju primarne zdravstvene zaštite
- Strategija socijalnog uključivanja BiH
  - Cilj 1. Socijalna politika u funkciji zapošljavanja,
  - Prioritet 3 Jačati mehanizme socijalnog dijaloga i razviti partnerstva i participaciju svih relevantnih aktera na različitim nivoima
  - Prioritet 4. Povećati bolju ciljanost socijalnih transfera prema siromašnim i ugroženim kategorijama stanovništva

Cilj 2: Poboljšati kvalitet kulturnih sadržaja do 2018. godine povećanjem broja kulturnih događaja za 20%.

Ovaj sektorski cilj direktno doprinosi poboljšanju kvaliteta življenja građana na području opštine Lopare ima direktnu vezu sa Strategijom razvoja kulture RS 2010-2014, Cilj 2. Podsticanje građana po opštinama na veće učestvovanje u umjetnosti i kulturi stvaranjem nove publike ili stvaranjem aktivnih učesnika u kreiranju i promociji kulturnih sadržaja, odnosno Prioritet 2 koji ističe važnost poboljšanja kvaliteta kulturnih sadržaja po opštinama Republike Srpske. Takođe ovaj sektorski cilj ima usku poveznicu sa svim primarnim okvirnim ciljevima Kulturne politike BiH 2008, a naročito sa primarnim specifičnim ciljom koji daje posebnu dimenziju i daje (d) poseban (strateški) podsticaj regionalnoj saradnji u kulturi kao fundamentalnom principu održivosti i kreativne vitalnosti bosansko-hercegovačke kulture.

Cilj 3: Unaprijediti kvalitet sportskih sadržaja za 30% i rekonstruisati i izgraditi infrastrukturu za sport do 2018.

Treći sektorski cilj društvenog razvoja Opštine Lopare želi istaći važnost unapređenja sportske infrastrukture kao temelja razvoja sportskih aktivnosti i animiranja građana da što više učestvuju u raznovrsnim sportskim aktivnostima i poboljšaju svoje psiho-fizičko stanje. Ovaj sektorski cilj je usklađen sa Strategijom razvoja sporta RS 2008-2012, i njegovim strateškim ciljem 12.5.1 Osavremenjivanje fizičkog vaspitanja u školama, koji ističe da glavno stratejsko opredeljenje u razvoju republičkog sporta treba da bude – školski sport. Treći cilj je takođe usklađen i sa Strategijom razvoja sporta BiH 2010-2015, koji u Cilju 6.2/Aktivnost 4 ukazuje na važnost Unaprijeđenja sportske infrastrukture u cilju poboljšanja kvaliteta sporta.

Cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Ukoliko se želi postići kvalitetnije obrazovanje potrebno je obezbjediti adekvatne uslove za rad, kako učenika tako i nastavnika. Upravo u tom pravcu se želi ići kada se govori o četvrtom sektorskom cilju

društvenog razvoja Opštine Lopare, koji je u direktnoj vezi sa Strategijom razvoja obrazovanja Republike Srpske 2010-2014 i ciljevima: (b) Ulaganje u obrazovni sistem i (g) razvoj obrazovnog sistema. Takođe se ovaj sektorski cilj dovodi u vezu sa Strategijom unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u RS, cilj 6.6 koji govori o Obezbjedenju veće fizičke dostupnosti u vaspitno-obrazovnim i drugim stanovima i njihovu adekvatniju opremljenost u skladu sa standardima i savremenim tendencijama

Cilj 5: Do 2018. godine povećati sigurnost građana za 30% kroz unapređenje infrastrukture, smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i sistema prevencije i sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja.

Bezbjednost i sigurnost u lokalnoj zajednici predstavljaju jedan od najvažnijih preduslova brzog, kvalitetnog i prosperitetnog lokalnog razvoja. Zbog toga sedmi sektorski cilj govori o kontinuiranom poboljšanju bezbjedonosno-sigurnosne situacije, a u direktnoj je vezi sa Operativnim planom bezbjednosti Opštine Lopare 2014-2018., Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastva, Zakonu o bezbjednosti saobraćaja, Strategiji bezbjednosti saobraćaja na putevima RS 2013 – 2022 i njenim ciljem usmjerenim na bezbjednost putne infrastrukture i učesnika u saobraćaju, te sa ciljevima Strategije protivminskog djelovanja u BiH 2009-2019.

Cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života

Unapređenje kvaliteta života mladih, naročito u oblasti zapošljavanja i stambenog zbrinjavanja, predstavlja prekretnicu u njihovom zadržavanju na području Opštine Lopare. Potrebno je uspostaviti posebne mjere usmjerene prema mladima, što šesti sektorski cilj ima namjeru. On je u direktnoj vezi sa zakonom o omladinskom organizovanju u Republici Srpskoj, a koji ima za cilj da: podstiče sistematsko unapređenje i razvoj omladinskog organizovanja i omladinske politike uz aktivno učešće omladine, animiranje omladine, afirmaciju omladinskih aktivnosti i zastupanje interesa i prava omladine, promocija učešća mladih u procesu odlučivanja. Ovaj sektorski cilj je takođe u saglasnosti sa Strategijom socijalnog uključivanja BiH koja prepoznaje važnost poboljšanja statusa mladih kao jedne od socijalno isključenih kategorija stanovništva, naročito kada se radi o zapošljavanju i njihovom aktivnom učešću na tržištu rada.

V.1.3. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana društvenog razvoja Opštine Lopare definisano je 36 projekata i mjera s tim da je dio projekata grupisan u 13 programa i to:

- 1 **Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške**
- 2 **Program izgradnje sportske infrastrukture**
- 3 **Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju**
- 4 **Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite**
- 5 **Program poboljšanja prevencije i zaštite od požara**
- 6 **Program podrške kulturnim aktivnostima**
- 7 **Program podrške mladim**
- 8 **Program prevencije nasilja**
- 9 **Program protivminskih akcija**
- 10 **Program sanacije školskih objekata**

- 11 Program sanacije školskih terena
- 12 Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća
- 13 Program zbrinjavanja pasa lotalica

Program	Projekat/Mjera
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.1.: Izrada populacione politike opštine Lopare
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.2.: Uspostavljanje dnevnog centra za lica sa posebnim potrebama
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.3.: Završetak izgradnje i opremanje ambulante u MZ Mrtvici
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.4.: Opremanje Ambulante hitne medicinske pomoći Doma zdravlja Lopare
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.5.: Nabavka 2 sanitetska vozila sa kompletnom opremom
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.6.: Nabavka vozila za prevoz pacijenata na hemodijalizu
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.7.: Pokretanje inicijative i uspostavljanje Centra za mentalno zdravlje pri Domu zdravlja
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Mjera 1.1.: Osnaživanje svijesti građana o nasilju u porodici i drugim oblicima nasilja
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.8.: Uspostavljanje mobilnog tima za pomoć socijalno i zdravstveno ugroženim licima, a posebno starim i iznemoglim licima
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.9.: Izrada socijalne karte opštine
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Mjera 1.2.: Inicijativa i organizacija humanitarnih akcija za socijalno ugrožene kategorije stanovništva
Program podrške kulturnim aktivnostima	Mjera 2.1.: Podrška tradicionalnim, sportskim i kulturnim manifestacijama na području opštine Lopare
Program podrške kulturnim aktivnostima	Projekat 2.1.: Adaptacija Domova kulture u 3 ruralne mjesne zajednice
Program izgradnje sportske infrastrukture	Projekat 3.1.: Izgradnja teniskog terena

Program izgradnje sportske infrastrukture	Projekat 3.2.: Izgradnja mini teretane namjenjene sportskim klubovima u opštini Lopare
Program sanacije školskih terena	Projekat 3.3.: Sanacija školskog igrališta u OŠ „Sveti Sava“ u Loparama
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.1.: Sanacija sanitarnih čvorova u objektu OŠ u Vukosavcima i OŠ u Brusnici
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.2.: Sanacija objekta i školskog prilaza u OŠ „Sveti Sava“ u Loparama
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.3.: Proširenje fiskulturne sale i sanacija objekta SŠC „Vuk Karadžić“ u Loparama
	Projekat 4.4.: Izgradnja nadstrešnica na autobuskim stajalištima
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.5.: Sanacija kompletnog objekta Centralne škole u Priboju
Program prevencije nasilja	Mjera 5.1.: Prevencija vršnjačkog nasilja i upoznavanje sa nenasilnom komunikacijom
Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća	Projekat 5.1.: Izrada procjene ugroženosti od elementarnih nepogoda i planskih dokumenata opštine Lopare
Program poboljšanja prevencije i zaštite od požara	Projekat 5.2.: Opremanje Vatrogasnog društva „Lopare“ Lopare
Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća	Projekat 5.3.: Podizanje svijesti građana o reagovanju u momentu nastanka nepogode
Program poboljšanja prevencije i zaštite od požara	Projekat 5.4.: Uređenje postojeće hidrantske mreže
Program protivminskih akcija	Mjera 5.2.: Deminiranje minskih polja i uklanjanje NUS-a
Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća	Mjera 5.4.: Projekti sanacije posljedica klizišta i drugih elementarnih nepogoda
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Projekat 5.5.: Ograđivanje školskih dvorišta
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Projekat 5.6.: Uspostavljanje saobraćajnih školskih patrola

Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Projekat 5.7.: Nadogradnja sistema video nadzora i nabavka uređaja za mjerenje brzine radi poboljšanja sigurnosti
Program zbrinjavanja pasa lualica	Projekat 5.8.: Izrada programa za rješavanje pitanja pasa lualica
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Mjera 5.5.: Postavljanje adekvatne vertikalne i horizontalne signalizacije u saobraćaju na području opštine
Program podrške mladim	Mjera 6.1.: Jačanje kapaciteta Omladinskog info centra u oblasti volonterizma (sprječavanju maloljetničke delinkvencije)
Program podrške mladim	Projekat 6.1. Izrada i realizacija Omladinske politike za opštinu Lopare
Program podrške mladim	Mjera 6.2: Subvencija kamata za stambeno zbrinjavanje mladih

V.1.4. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima

Svakom cilju društvenog razvoja doprinosi jedan ili više programa/projekata ili mjera. Svaki projekat ima svoje pokazatelje realizacije koji objedinjeni formulišu pokazatelje ispunjenja ciljeva društvenog razvoja. U nastavku su predstavljeni pokazatelji za svaki od ciljeva društvenog razvoja.

Sektorski cilj	Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima
Sektorski cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške.	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen program podrške poboljšanja zdravstvenih usluga • Uspostavljen program poboljšanja socijalnih usluga • Povećan broj građana obuhvaćenih programom poboljšanja zdravstvene zaštite za 20% • Povećan broj građana obuhvaćenih programom poboljšanja socijalnih usluga za 20%
Sektorski cilj 2: Poboljšati kvalitet kulturnih sadržaja do 2018. godine povećanjem broja kulturnih događaja za 20%	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen trend povećanja broja kulturnih događaja za 20% u odnosu na 2012. • Uspostavljen trend povećanja broja posjetilaca kulturnih događaja za 20% u odnosu na 2012.

<p>Sektorski cilj 3: Unaprijediti kvalitet sportskih sadržaja za 30% i rekonstruisati i izgraditi infrastrukturu za sport do 2018.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen trend povećanja sportskih aktivnosti za 30% u odnosu na 2012. • Povećan broj korisnika sportskih aktivnosti • Izgrađena i obnovljena najmanje 4 sportska terena i objekta
<p>Sektorski cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšani uslovi školovanja i rada za najmanje 1500 učenika i 150 nastavnika adaptiranjem dvije centralne i najmanje tri područne osnovne škole, kao i objekta srednjoškolskog centra Lopare
<p>Sektorski cilj 5: Do 2018. godine povećati sugurnost građana za 30% kroz unapređenje infrastrukture, smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i sistema prevencije i sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5% umanjene recidiva u nasilju u porodici, • poveća broj volontera uključenih u akcije u Opštini, • 5% smanjen broj slučajeva maloljetničke delikvencije • Povećan ukupan broj saniranih lokacija od prirodnih nepogoda, • 10% smanjen broj požara uzrokovanih nemarom/ ukupan broj požara • 20% smanjen broj saobraćajnih nezgoda, • 10% smanjen broj krivičnih djela, • 10% smanjen broj prijave o napadima pasa lotalica
<p>Sektorski cilj 6: Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen trend smanjenja odlaska mladih za 10%

V.3. Plan zaštite životne sredine

V.3.1. Fokusiranje

SWOT analiza –zaštita životne sredine

Sektorski plan zaštite životne sredine opštine Lopare se izrađuje na osnovu rezultata socio-ekonomske analize, definisane vizije razvoja i strateških ciljeva kao i analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji u sektoru životne sredine. Unutar utvrđene vizije i strateških ciljeva evidentno je da se problemizacija životne sredine rješavaju kroz izgrađenu kvalitetnu komunalnu infrastrukturu koja zadovoljava potrebe građana i uz korištenje obnovljivih izvora energije i primjenu energetske efikasnosti.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Prirodni resursi šume, izvori vode, termalni izvori i dr.</i> • <i>Raspoloživost obradivih površina</i> • <i>Nema većih industrijskih zagađivača na teritoriji opštine</i> • <i>Postojanje nenarušenog biodiverziteta</i> • <i>Nezagađenost zemljišta</i> • <i>Prepoznatljivost (tradicija u voćarstvu)</i> • <i>Otvorenost opštine i njihova spremnost da učestvuju u regionalnim razvojnim projektima</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nedovoljno razvijen sistem vodosnabdijevanja</i> • <i>Nedovoljno razvijen sistem kanalizacione i nepostojanje sistema prečišćavanja otpadnih voda</i> • <i>Nepostojanje sistemskog riješene toplifikacije grada</i> • <i>Nedovoljno razvijeni kapaciteti u usluge odvoza čvrstog otpada i nezainteresovanost stanovništva da koristi ove usluge</i> • <i>Nerazvijen sistem energetske efikasnosti</i> • <i>Značajan broj klizišta i degradacija zemljišta (sječa šuma, klimatske promjene)</i> • <i>Kontaminacija zemljišta minama</i> • <i>Upotreba nekvalitetnog uglja u domaćinstvima za zagrijavanje (jeftinije na tržištu)</i> • <i>Neiskorišteni kapaciteti za razvoj turizma (nezainteresovanost)</i> • <i>Neorganizovan zajednički nastup proizvođača prerađivača na tržištu</i> • <i>Nepostojanje kapaciteta za skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda</i>
MOGUĆNOSTI/PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Povezivanje sa drugim regijama i opštinama u okruženju i prekogranična saradnja</i> • <i>Projekti podrške lokalnom ekonomskom</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Generalna politička nestabilnost u BiH</i> • <i>Neuređena zakonska regulativa</i> • <i>Zagađenost zraka iz TE Ugljevik</i> • <i>Smanjen priliv direktnih stranih ulaganja</i>

<p><i>razvoju (EU fondovi) i ostali fondovi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Podrška dijaspori</i> • <i>Projekat gasifikacije „južni tok“</i> • <i>Projekti viših nivoa vlasti RS i BiH</i> • <i>Donošenje zakona o energetskej efikasnosti</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nepostojanje adekvatne stimulacije za investitore na entitetskom nivou</i>
--	---

U cilju identifikacije sektorskih fokusa vrši se izdvajanje konkurentskih prednosti i njihovo uparivanje saprilikama, s jedne strane, i s druge strane povezivanjem slabosti i prijetnji. Pored toga, za potrebe fokusiranja u okviru sektora zaštite životne sredine, razmatrani su i konsultovani strateški ciljevi koji su primarno usmjereni na oblast zaštite životne sredine i izgradnju infrastrukture. Razvojni tim opštine Lopare identifikovao je sljedeće fokuse ekonomskog razvoja:

- Uz strateški cilj 2. Izgrađena kvalitetna komunalna infrastruktura koja zadovoljava potrebe građana te unaprijeđen kvalitet vode, vazduha i tla uz korištenje obnovljivih izvora energije i primjenu energetske efikasnosti.

1. Korištenje novih izvorišta vode kao prirodnih resursa za rješavanje problema vodosnadbijevanja opštine uz finansijsku podršku viših nivoa vlasti (RS i BiH)

2. Otvorenost opštine i njena spremnost za povezivanjem i saradnjom sa susjednom opštinom Čelić, za rješavanje problema sistema kanalizacije i prečišćavanja otpadnih voda, koristeći finansijsku podršku viših nivoa vlasti (RS i BiH) i dostupnih fondova

3. Razvijanje kapaciteta usluga odvoza čvrstog otpada u opštini i povećanje zainteresovanost i naplate odvoza čvrstog otpada kod stanovništva kroz projekte podrške lokalnom ekonomskom razvoju (EU fondovi) i ostali fondovi.

V.3.2. Razvojni ciljevi u oblasti zaštite životne sredine

Uzimajući u obzir strateške ciljeve zajedno sa fokusima u oblasti zaštite životne sredine opštine Lopare, razvojni tim je identificirao ciljeve u oblasti zaštite okoliša kako je navedeno u narednoj tabeli.

Ciljevi zaštite životne sredine	Veza sa strateškim ciljevima	Veza sa razvojnim ciljevima u drugim sektorima
<p>Sektorski cilj 1: Do 2018 godine unaprijeđeno stanje vodnih resursa na području opštine Lopare i povećan broj priključaka za</p>	<p>Strateški cilj 2²</p>	<p>EKONOMSKI RAZVOJ Cilj 2: Do kraja 2018. godine opštinska uprava će finansijski i organizaciono podržati proširenje stočnog fonda, što će rezultirati povećanjem proizvodnje mlijeka i mesa te proširenjem i otvaranjem novih mini</p>

²Strateški cilj 2: Izgrađena kvalitetna komunalna infrastruktura koja zadovoljava potrebe građana te unaprijeđen kvalitet vode, vazduha i tla uz korištenje obnovljivih izvora energije i primjenu energetske efikasnosti.

<p>2000 stanovnika sa većim kvalitetom i kvantitetom pitke vode, što dovodi do poboljšanja kvaliteta života i rada na području opštine.</p>		<p>farmi do kraja 2018. godine. Cilj 3: Do kraja 2018. opštinska uprava će ojačati institucionalne, kadrovske, materijalne, tehničko-tehnološke kapacitete aktera u poljoprivrednoj proizvodnji (poljoprivredni proizvođači, zadruge, udruženja poljoprivrednika) radi boljeg predstavljanja poljoprivrednika, funkcionisanja i kvalitetnijeg nastupa na tržištu što će rezultirati povećanim obimom prodaje i poboljšanom konkurentnošću domaćeg proizvoda. DRUŠTVENI RAZVOJ: Cilj 5: Do 2018. godine povećati sugurnost građana za 30% kroz unapređenje infrastrukture, smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i sistema prevencije i sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja.</p>
<p>Sektorski cilj 2: Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%</p>	<p>Strateški cilj 2</p>	<p>EKONOMSKI RAZVOJ: Cilj 1: Do kraja 2017. godine opštinska uprava će stvoriti preduslove te finansijski i organizaciono podržati nabavku minimalno 100.000 sadnica perspektivnih voćnih vrsta za registrovana poljoprivredna gazdinstva, što će rezultirati povećanjem poljoprivredne proizvodnje od 2000 do 2500 tona.</p>
<p>Sektorski cilj 3: Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada. Sprovedenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.</p>	<p>Strateški cilj 2</p>	<p>DRUŠTVENI RAZVOJ: Cilj 5: Do 2018. godine povećati sugurnost građana za 30% kroz unapređenje infrastrukture, smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i sistema prevencije i sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja.</p>
<p>Sektorski cilj 4: Sprovedenjem mjera energetske efikasnosti do</p>	<p>Strateški cilj 2</p>	<p>DRUŠTVENI RAZVOJ: DOPRINOSI I VEZE SA SVIM CILJEVIMA DRUŠTVENOG RAZVOJA</p>

<p>2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2.</p> <p>Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>		
---	--	--

Ciljevi zaštite životne sredine suvidljivo prožeti sa strateškim ciljem 2 gdje se sa izgrađenom kvalitetnom komunalnom infrastrukturom zadovoljavaju potrebe građana te unaprijeđuje kvalitet vode, vazduha i tla uz korištenje obnovljivih izvora energije i primjenu energetske efikasnosti. Sektorski ciljevi zaštite okoliša imaju uspostavljenu vezu sa sektorskim ciljevima iz oblasti ekonomskog razvoja i sektorskim ciljevima iz oblasti društvenog razvoja. Ukoliko nije moguće uvidjeti vezu na osnovu formulacije ciljeva, ona svakako postoji na nivou aktivnosti i projekta koji doprinose navedenim ciljevima. Kao primjer navešćemo vezu Sektorskog cilja 4 iz zaštite životne sredine, koji ima direktnu vezu sa Sektorskim ciljevima 1,2,3,4 i 5 iz oblasti društvenog razvoja, gdje se sprovođenjem mjera energetske efikasnosti na javnim objektima utiče na unaprijeđenje kvaliteta socijalnih i zdravstvenih usluga, kvalitet kulturnih sadržaja, kvalitet sportskih sadržaja, uslova školovanja. Također ovim mjerama unaprijeđuje se sigurnost građana.

Integracija sa strateškim dokumentima viših nivoa

Sektorski ciljevi u oblasti zaštite životne sredine imaju svoje jako uporište u dokumentima viših strategija, planova i zakona. Naime, ciljevi zaštite životne sredine u skladu su sa sljedećim ciljevima strategija viših nivoa vlasti:

- Sektorski cilj 1, je usklađen sa NEAP i Strategijom ZP RS (1/1.4)
- Sektorski cilj 2, je usklađen sa NEAP i Strategija ZP RS (3/3.2)
- Sektorski cilj 3, je usklađen sa NEAP-om
- Sektorski cilj 4, je usklađen sa Zakonom o energetskej efikasnosti RS

V.1.3. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana zaštite životne sredine opštine Lopare definisan je 1 program i 10 projekata. Ostali projekti nisu raspoređeni po programima nego samostalno doprinose ispunjenju sektorskih ciljeva.

PROGRAM	PROJEKAT/MJERA
Nije primjenjivo	Projekat 1.1: Izrada plana upravljanja vodnim resursima opština Lopare
Nije primjenjivo	Projekat 1.2: Projekat uspostavljanja registra vodozahvatnih područja
Nije primjenjivo	Projekat 1.3: Izrada dokumentacije za upostavljanje zona sanitarne zaštite izvorišta na području opštine Lopare

Nije primjenjivo	Projekat 1.4: Rekonstrukcija vodozahvata Veselinovac i Risovac sa izradom akumulacije
Nije primjenjivo	Projekat 1.5: Rekonstrukcija glavnog voda u naselju Lopare
Nije primjenjivo	Projekat 2.1: Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda iz naselja Lopare
Nije primjenjivo	Projekat 2.2 Produžetak kolektora južno i sjeverno od naselja Lopare u dužini od 1000m
Nije primjenjivo	Projekat 3.1: Donošenja plana upravljanja čvrstim otpadom na području opštine
Nije primjenjivo	Projekat 3.2: Organizovano prikupljanje komunalnog otpada u dodatnih 5 mjesnih zajenica
Nije primjenjivo	Mjera 3.3: Uspostavljanje mjere povećanja naplate komunalnih usluga na području opština Lopare
Program I: Sprovođenje mjera energetske efikasnosti na 4 javna objekta u Loparama	Projekat I.1: Sprovođenje mjera energetske efikasnosti na zgradi Opštine Lopare Projekat I.2: Sprovođenje mjera energetske efikasnosti na zgradi OŠ Sveti sava Lopare Projekat I.3: Sprovođenje mjera energetske efikasnosti na zgradi Srednje škole Lopare Projekat I.3: Sprovođenje mjera energetske efikasnosti na zgradi Doma zdravlja Lopare

V.1.4. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima

Svakom cilju u oblasti zaštite okoliša doprinosi jedan ili više programa/projekata ili mjera. Svaki projekat ima svoje pokazatelje realizacije koji objedinjeni formulišu pokazatelje ispunjenja ciljeva u oblasti zaštite okoliša. U nastavku su predstavljeni pokazatelji za svaki od ciljeva oblasti zaštite okoliša.

Sektorski cilj	Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima
----------------	--

<p>Sektorski cilj 1:Do 2018 godine unaprijeđeno stanje vodnih resursa na području opštine Lopare i povećan broj priključaka za 2000 stanovnika sa većim kvalitetom i kvantitetom pitke vode, što dovodi do poboljšanja kvaliteta života i rada na području opštine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Utvrđen broj postojećih vodozahvatnih područja ⇒ Utvrđen broj mogućih novih vodozahvata ⇒ Povećan kapacitet pitke vode sa 10lit/sek na 15lit/sek nakon izgrađene nove akumulacije ⇒ Rekonstruisan glavni vod zamjenom cijevi dužine 3,5km i povećana efikasnost ⇒ Urađen katastar vodnih resursa i registar svih izvora na području opštine ⇒ Urađen projekat zona sanitarne zaštite
<p>Sektorski cilj 2:Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Izrađen kolektor u dužini od 1000 metara (sjeverno i južno) ⇒ Priključeno 20% novih korisnika na kanalizacionu mrežu ⇒ Izgrađen uređaj za prečišćavanje otpadnih voda uzvodno od centralnog dijela Lopara
<p>Sektorski cilj 3: Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada. Sprovedenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Urađen plan upravljanja otpadom za područje opštine ⇒ Povećan broj novih korisnika komunalnih usluga (odvoz smeća za 500 stanovnika) ⇒ Povećan broj naplate za 10%
<p>Sektorski cilj 4:Sprovedenjem mjera energetske efikasnosti do 2018.godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO2. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Smanjena emisija CO2 za 200tona na 4 objekta ⇒ Smanjena potrošnja energije u objektima za 35% ⇒ Smanjeno finansijsko izdvajanje opštine za nabavku energeneta za 4 objekta za 35%

Aneks dokumenta razvojne strategije opštine Lopare:

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA OPŠTINE LOPARE (2014 – 2018)

Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Izvori finansiranja		
			Dinamika implementacije					Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
			2014	2015	2016	2017	2018			
Nije primjenjivo	1.1 Podizanje novih zasada u sektoru voćarstva 1.1 Podizanje novih zasada u sektoru voć	1. ³	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	50.000	150.000	200.000
Nije primjenjivo	1.2 Stavljanje u funkciju zapuštenog zemljišta s ciljem razvoja voćarstva 1.2 Stavljanje u funkciju zapuštenog z	1.	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000	20.000	100.000	120.000

³Sektorski cilj 1: Do kraja 2017. godine opštinska uprava će stvoriti preduslove te finansijski i organizaciono podržati nabavku minimalno 100.000 sadnica perspektivnih voćnih vrsta za registrovana poljoprivredna gazdinstva, što će rezultirati povećanjem poljoprivredne proizvodnje od 2000 do 2500 tona.

Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mlijeka	1.3 Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mlijeka 1.3 Program povećanja proizvodnj	2. ⁴	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	25.000	50.000	75.000
Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mesa	1.4 Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja mesa 1.4 Program povećanja proizvodnj	2.	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	25.000	50.000	75.000
Nije primjenjivo	1.5 Razvoj proizvodnje u sektoru ovčarstva (FIMOV) 1.5 Razvoj proizvodnje u sektoru	2.	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	20.000	50.000	70.000

⁴ Sektorski cilj 2: Do kraja 2018. godine opštinska uprava će finansijski i organizaciono podržati proširenje stočnog fonda, što će rezultirati povećanjem proizvodnje mlijeka i mesa te proširenjem i otvaranjem novih mini farmi do kraja 2018. godine.

Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja svinjskog mesa	1.6 Program povećanja proizvodnje u sektoru stočarstva-proizvodnja svinjskog mesa 1.6 Program povećanja proizvodnj	2.	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	10.000	30.000	40.000
Nije primjenjivo	1.7 Uvođenje standarda u poljoprivrednoj proizvodnji 1.7. Uvođenje standarda u poljopriv	3. ⁵	26.000	26.000	26.000	26.000	26.000	10.000	120.000	130.000
Nije primjenjivo	1.8 Uvođenje sistema za navodnjavanje u poljoprivrednoj proizvodnji 1.8 Uvođenje sistema za navodnjav	3.	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	60.000	75.000

⁵Sektorski cilj 3: Do kraja 2018. opštinska uprava će ojačati institucionalne, kadrovske, materijalne, tehničko-tehnološke kapacitete aktera u poljoprivrednoj proizvodnji (poljoprivredni proizvođači, zadruge, udruženja poljoprivrednika) radi boljeg predstavljanja poljoprivrednika, funkcionisanja i kvalitetnijeg nastupa na tržištu što će rezultirati povećanim obimom prodaje i poboljšanom konkurentnošću domaćeg proizvoda.

Program poboljšanja materijalnih resursa i kapaciteta poljoprivrednih proizvođača	1.9 Program poboljšanja materijalnih resursa i kapaciteta poljoprivrednih proizvođača (sušare i hladnjače za voće) 1.9 Program poboljšanja materijalnih resursa i kapaciteta poljoprivrednih proizvođača	3.	52.000	52.000	52.000	52.000	52.000	50.000	210.000	260.000
Nije primjenjivo	1.10 Zaštita oznake geografskog porijekla šljive 1.10 Zaštita oznake geografskog porijekla	3.	2.500	2.500				5.000	0	5.000
Nije primjenjivo	1.11 Uspostavljanje mini porodičnih prerađivačkih kapaciteta za voće i povrće (mini radionice) 1.11 Uspostavljanje mini porodičnih prerađivačkih kapaciteta za voće i povrće (mini radionice)	3.	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	20.000	50.000	70.000
Nije primjenjivo	1.12 Uspostavljanje mini porodičnih pogona za sušenje mesa (predlog -dijaspora) 1.12 Uspostavljanje mini porodičnih pogona za sušenje mesa (predlog -dijaspora)	3.	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	10.000	30.000	40.000

Nije primjenjivo	<p>1.13 Mjere podrške udruženjima poljoprivrednih proizvođača i zadrugama</p> <p>1.13 Mjere podrške udruženjima poljopriv</p>	3.	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	25.000	0	25.000
Program formiranja i stavljanja u funkciju kancelarije za lokalni razvoj	<p>1.14 Formiranje kancelarije za lokalni razvoj JURA (jedinice za upravljanje projektima)</p> <p>1.14 Formiranje kancelarije za lokalni razvoj</p> <p>Promocija optšine Lopare.doc</p> <p>Projekat obuke i prekvalifikacije radne</p>	4. ⁶	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	20.000	0	20.000

---

⁶Sektorski cilj 4: Do kraja 2014. godine, opštinska uprava će uspostaviti kancelariju za lokalni razvoj koja će raditi na sistemskoj podršci preduzećima što će rezultirati otvaranjem najmanje 10 malih i srednjih preduzeća do kraja 2018. godine.

Program mjera podrške revitalizaciji privatizovanih preduzeća i otvaranju novih MSP-a	1.15 Program mjera podrške revitalizaciji privatizovanih preduzeća i otvaranju novih MSP-a Systemske mjere podrške postojećim i novim MSP-a 1.15 Program mjera podrške revitalizaciji	5. ⁷		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000	0	50.000
	UKUPNO:		72.500	72.500	70.000	70.000	70.000	355.000	900.000	1.255.000	

---

⁷Sektorski cilj 5: Do kraja 2018. godine, opštinska uprava će pružiti administrativnu, organizacijsku i finansijsku podršku u svrhu systemske podrške podrške postojećim i novim MSP-a.

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA OPŠTINE LOPARE (2014 – 2018)

Program	Projekat /mjera	Veza sa sektor skim ciljevi ma	Orijentacioni period realizacije					Izvori finansiranja		
			Dinamika implementacije					Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
			2014	2015	2016	2017	2018			
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.1.: Izrada populacione politike opštine Lopare 01 Projekat 1.1. - Izgrada populacione i	1. ⁸	X					0	0	0
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.2.: Uspostavljanje dnevnog centra za lica sa posebnim potrebama 01 Projekat 1.2. - Uspostavljanje dnevr	1.	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000	33.000	77.000	110.000
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.3.: Završetak izgradnje i opremanje ambulante u MZ Mrtvici 01 Projekat 1.3. - Završetak izgradnje i	1.	75.000	75.000				45.000	105.000	150.000

⁸Sektorski cilj 1: Do 2018. poboljšati kvalitet pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga za 20% uspostavljanjem najmanje dva programa podrške..

Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.4.: Opremanje Ambulante hitne medicinske pomoći Doma zdravlja Lopare 01 Projekat 1.4. - Opremanje Ambulant	1.						36.450	85.050	121.500
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.5.: Nabavka 2 sanitetska vozila sa kompletnom opremom 01 Projekat 1.5. - Nabavka 2 sanitetska	1.						42.000	98.000	140.000
Program poboljšanja kvaliteta zdravstvene zaštite	Projekat 1.6.: Nabavka vozila za prevoz pacijenata na hemodijalizu 01 Projekat 1.6. - Nabavka vozila za pre	1.						15.000	35.000	50.000
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.7.: Pokretanje inicijative i uspostavljanje Centra za mentalno zdravlje pri Domu zdravlja 01 Projekat 1.7. - Pokretanje inicijative	1. i 5.						5.000	45.000	50.000
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Mjera 1.1.: Osnaživanje svijesti građana o nasilju u porodici i drugim oblicima nasilja 01 Mjera 1.1. - Osnaživanje svijesti	1. i 5.						1.200	2.800	4.000

Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.8.: Uspostavljanje mobilnog tima za pomoć socijalno i zdravstveno ugroženim licima, a posebno starim i iznemoglim licima 01 Projekat 1.8. - Uspostavljanje mobilr	1.		10.000	10.000	10.000	10.000	4.000	36.000	40.000
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Projekat 1.9.:Izrada socijalne karte opštine 01 Projekat 1.9. - Izrada socijalne karte	1.	X	X	X			0	0	0
Program poboljšanja kvaliteta socijalne podrške	Mjera 1.2.:Inicijativa i organizacija humanitarnih akcija za socijalno ugrožene kategorije stanovništva 01 Mjera 1.2. - Inicijativa i organizaci	1.	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000	10.000 (2.000 godišnje)	50.000	60.000
Program podrške kulturnim aktivnostima	Mjera 2.1.: Podrška tradicionalnim, sportskim i kulturnim manifestacijama n a području opštine Lopare 02 Mjera 2.1. - Podrška tradicionalnin	2. ⁹	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	30.000 (6.000 godišnje)	0	30.000

⁹Sektorski cilj 2: Poboljšati kvalitet kulturnih sadržaja do 2018. godine povećanjem broja kulturnih događaja za 20%.

Program podrške kulturnim aktivnostima	Projekat 2.1.: Adaptacija Domova kulture u 3 ruralne mjesne zajednice 02 Projekat 2.1. - Adaptacija Domova k	2.	20.000		20.000	20.000	30.000	30.000	60.000	
Program izgradnje sportske infrastrukture	Projekat 3.1.: Izgradnja teniskog terena 03 Projekat 3.1. - Izgradnja teniskog te	3. ¹⁰	5.000	10.000	10.000		5.000	20.000	25.000	
Program izgradnje sportske infrastrukture	Projekat 3.2.: Izgradnja mini teretane namjenjene sportskim klubovima u opštini Lopare 03 Projekat 3.2. - Izgradnja mini teretar	3.			15.000	15.000	20.000	25.000	25.000	50.000
Program sanacije školskih terena	Projekat 3.3.: Sanacija školskog igrališta u OŠ „Sveti Sava“ u Loparama 03 Projekat 3.3. - Sanacija školskog igra	3.	11.000	11.000			2.200	19.800	22.000	

¹⁰Sektorski cilj 3: Unaprijediti kvalitet sportskih sadržaja za 30% i rekonstruisati i izgraditi infrastrukturu za sport do 2018.

Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.1.: Sanacija sanitarnih čvorova u objektu OŠ u Vukosavcima i OŠ u Brusnici 04 Projekat 4.1. - Sanacija sanitarnih čv	4. ¹¹	4.000	4.000	4.000			2.000	10.000	12.000
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.2.: Sanacija objekta i školskog prilaza u OŠ „Sveti Sava“ u Loparama 04 Projekat 4.2. - Sanacija objekta i ško	4. i 5.			40.000	40.000	40.000	20.000	100.000	120.000
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.3.: Proširenje fiskulturne sale i sanacija objekta SŠC „Vuk Karadžić“ u Loparama 04 Projekat 4.3. - Proširenje fiskulturne	3. 4. i 5.	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	30.000	270.000	300.000
	Projekat 4.4.: Izgradnja nadstrešnica na autobuskim stajalištima 04 Projekat 4.4. - Izgradnja nadstrešnic	4. i 5.	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	2.500	22.500	25.000
Program sanacije školskih objekata	Projekat 4.5.: Sanacija kompletnog objekta Centralne škole u Priboju 04 Projekat 4.5. - Sanacija kompletnog i	4. i 5.				40.000	40.000	8.000	72.000	80.000

¹¹Sektorski cilj 4: Do 2018 poboljšati uslove školovanja adaptacijom postojećih školskih objekata osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Program prevencije nasilja	Mjera 5.1.: Prevencija vršnjačkog nasilja i upoznavanje sa nenasilnom komunikacijom 05 Mjera 5.1. - Prevencija vršnjačkog	5. ¹²			1.500	1.500	2.000	500	4500	5.000
Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća	Projekat 5.1.: Izrada procjene ugroženosti od elementarnih nepogoda i planskih dokumenata opštine Lopare 05 Projekat 5.1. - Izrada procjene ugro:	5.	X	X	X			0	0	0
Program poboljšanja prevencije i zaštite od požara	Projekat 5.2.: Opremanje Vatrogasnog društva „Lopare“ Lopare 05 Projekat 5.2. - Opremanje Vatrogasr	5.	20.000		20.000		20.000	21.000	59.000	80.000
Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća	Projekat 5.3.: Podizanje svijesti građana o reagovanju u momentu nastanka nepogode 05 Projekat 5.3. - Podizanje svijesti gra	5.		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000	5.000
Program poboljšanja prevencije i zaštite od požara	Projekat 5.4.: Uređenje postojeće hidrantske mreže 05 Projekat 5.4. - Uređenje hidrantske r	5.	1.000					1.000	0	1.000

¹²Sektorski cilj 5:Do 2018. godine povećati sigurnost građana za 30% kroz unapređenje infrastrukture, smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i sistema prevencije i sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja.

Program protivminskih akcija	Mjera 5.2.: Deminiranje minskih polja i uklanjanje NUS-a 05 Mjera 5.2. - Deminiranje minskih p	5.	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	0	1.000.000	1.000.000
Program ublažavanja šteta od prirodnih nesreća	Mjera 5.4.: Projekti sanacije posljedica klizišta i drugih elementarnih nepogoda 05 Mjera 5.4. - Projekti sanacije poslj	5.	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	30.000	170.000	200.000
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Projekat 5.5.: Ograđivanje školskih dvorišta 05 Projekat 5.5. - Ograđivanje školskih i	5.		15.000		15.000		0	30.000	30.000
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Projekat 5.6.: Uspostavljanje saobraćajnih školskih patrola 05 Projekat 5.6. - Uspostavljanje saobr:	5.	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	1.500	8.500	10.000
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Projekat 5.7.: Nadogradnja sistema video nadzora i nabavka uređaja za mjerenje brzine radi poboljšanja sigurnosti 05 Projekat 5.7. - Nadogradnja sistema	5.	7.000		20.000		20.000	4.700	41.300	46.000

Program zbrinjavanja pasa lualica	Projekat 5.8.: Izrada programa za rješavanje pitanja pasa lualica 05 Projekat 5.8. - Izrada programa za r	5.			5.000	5.000			500	9.500	10.000
Program poboljšanja bezbjednosti učesnika u saobraćaju	Mjera 5.5.: Postavljanje adekvatne vertikalne i horizontalne signalizacije u saobraćaju na području opštine 05 Mjera 5.5. - Postavljanje adekvatni	5.		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	5.000	45.000	50.000
Program podrške mladim	Mjera 6.1.: Jačanje kapaciteta Omladinskog info centra u oblasti volonterizma (sprječavanje maloljetničke delinkvencije) 06 Mjera 6.1. - Jačanje kapaciteta O	5. i 6.		5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	12.500	12.500	25.000
Program podrške mladim	Projekat 6.1. Izrada i realizacija Omladinske politike za opštinu Lopare 06 Projekat 6.1. - Izrada Omladinske po	6. ¹³		28.000	28.000	28.000	28.000	31.000	71.500	71.500	143.000

¹³Sektorski cilj 6:Do 2018. godine smanjiti odliv mladih za 10% kroz podizanje kvaliteta njihovog života

Program podrške mladim	Mjera 6.2: Subvencija kamata za stambeno zbrinjavanje mladih 	6.						12.500 (2.500 godišnje)	12.500	25.000
	06 Mjera 6.2. - Subvencija kamata za		5.000	5.000	5.000	5.000	5.000			
UKUPNO								508.050,00	2.571.450,00	3.079.500,00

PLAN ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE OPŠTINE LOPARE(2014 – 2018)

Projekat /mjera	Veza sa sektor skim ciljevi ma	Orijentacioni period realizacije					Budžet (KM)	Eksterni izvori (KM)	Ukupno (KM)
		Dinamika implementacije							
		2014	2015	2016	2017	2018			

	Projekat 1.1: Izrada plana upravljanja vodnim resursima opština Lopare Projekat 1.1-Lopare.doc	1 ¹⁴	10.000	10.000			15.000,00	5.000,00	20.000,00	
	Projekat 1.2: Projekat uspostavljanja registra vodozahvatnih područja Projekat 1.2-Lopare.doc	1		2.500	2.500			2.500,00	2.500,00	5.000,00
	Projekat 1.3: Izrada dokumentacije za upostavljanje zona sanitarne zaštite izvorišta na području opštine Lopare Projekat 1.3-Lopare.doc	1	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	25.000,00	75.000,00	100.000,00
Cijenu će dostaviti opštinski tim	Projekat 1.4: Rekonstrukcija vodozahvata Veselinovac i Risovac sa izradom akumulacije Projekat 1.4-Lopare.doc	1	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000	100.000	500.000	600.000

¹⁴Sektorski cilj 1: Do 2018 godine unaprijeđeno stanje vodnih resursa na području opštine Lopare i povećan broj priključaka za 2000 stanovnika sa većim kvalitetom i kvantitetom pitke vode, što dovodi do poboljšanja kvaliteta života i rada na području opštine.

	Projekat 1.5: Rekonstrukcija glavnog voda u naselju Lopare Projekat 1.5-Lopare.doc	1	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000	50.000,00	190.000,00	240.000,00
	Projekat 2.1: Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda iz naselja Lopare Projekat 2.1-Lopare.doc	2 ¹⁵	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	50.000,00	400.000,00	450.000,00
	Projekat 2.2 Produžetak kolektora južno i sjeverno od naselja Lopare u dužini od 1000m Projekat 2.2-Lopare.doc	2	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	50.000,00	270.000,00	320.000,00

---

¹⁵Sektorski cilj 2: Izgradnjom nove kanalizacione mreže priključeno 20% novih domaćinstava i poslovnih subjekata što će doprinjeti smanjenju uticaja na životnu sredinu i hemijska i biološka zagađenja rijeke Gnjice za 50%

	Projekat 3.1: Donošenja plana upravljanja čvrstim otpadom na području opštine Projekat 3.1-Lopare.doc	3 ¹⁶	5.000				5.000		5.000
	Projekat 3.2: Organizovano prikupljanje komunalnog otpada u dodatnih 5 mjesnih zajednica Projekat 3.2-Lopare.doc	3	5.000	5.000			5.000,00	5.000	10.000,00
	Mjera 3.3: Uspostavljanje mjere povećanja naplate komunalnih usluga na području opština Lopare Projekat 3.3-Lopare.doc	3					0		0

---

¹⁶Sektorski cilj 3:Izrađenim planom upravljanja otpada utvrđeni način prikupljanja otpada te povećana pokrivenost sakupljanja i zbrinjavanja otpada.Sprovođenjem plana utiče se na smanjenje zagađenja zraka, tla i vode i smanjuju se negativni rizici po zdravlje stanovništva na prostoru opštine Lopare.

	Program: Sprovođenje mjera energetske efikasnosti na 4 javna objekta u Loparama Program 4.1- Lopare.doc	4 ¹⁷	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	80.000,00	240.000,00	320.000,00
--	---	-----------------	--------	--------	--------	--------	--------	-----------	------------	-------------------

---

¹⁷ Sektorski cilj 4: Sprovođenjem mjera energetske efikasnosti do 2018. godine, smanjiće se zagađenja na prostoru opštine za 200 tona CO₂. Realizacijom mjera energetske efikasnosti opština će smanjiti godišnje izdvajanje za energent za grijanje za 35%.